

لیکونکی: جفری دی ساکس (Jeffery D. Sachs).
منبع او دخپریدو نیټه: کمان دریم «2024-10-06».
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل».

[د گيتي اميجز له لارې د فتح اکتاس/انادولو عکاسی]

په زرگونو فلسطینیان او لبناني بیرغونه په تایمز سکویر کې راټول شوي ترڅو د اکتوبر په 7 د جگړې له لومړۍ کلزې دمخه د 2024 کال د اکتوبر په 05 د متحده ایالاتو په نیویارک کې په غزه باندې د اسراییلو د بریدونو په وړاندې لاریون وکړي

دلته حقيقت دا دی او هغه د دوو دولت درامينخته کيد ودحل لاری نشوالی کوم چي په زیاته اندازی سره اسراییل گواښي !

Here's the Truth: It Is the Lack of a Two-State Solution That Most Threatens Israel

اسراییل دخپل وحشت اوسرغرونی په پایله کي اوس دنړیوالی ټولنی له خوا
په بشپړه توگه گوښه شوي اودسیمه ایزی جگړي په پراخیدو سره له سختو
اقتصادی او پوځي گواښونوسره هم مخامخ دي

As a result of its belligerence and intransigence, Israel is now almost completely ostracized by the international community, and also faces grave economic and military threats as the regional war expands.

اسراییل د دوه دولتونو درامينخته کیدو دحل لاری ردوي ځکه چي اسراییل ادعا کوي
چي د فلسطین یو خپلواک دولت به د اسراییل ملي امنیت ته جدي خطر پېښ کړي . په
حقيقت کي، دا د دوو دولتونو دامينخته راتلو د حل دلاری نشتوالی یا دنه منلو موضوع دی
چي اسراییل له خطر سره مخامخ کوي. د فلسطین په ځمکو د اسراییلو غیرقانوني اشغال،
په میلیونونو فلسطینیانو باندې د نژادي تبعیض دوام، او د دې واکمنی د دفاع لپاره د هغه
سخت تاوتریخوالی، دا ټول د اسراییل بقا په خطر کي اچوي، ځکه چي اسراییل دنړیوال
ډیپلوماتیک انزوا او دروانی جگړې له سختو گواښونو سره مخ دی ، په شمول د پراخي
جگړې. اقتصادي، ټولنیز او مالي لگښتونو له امله.

د دوه دولتی حل په وړاندې د اسراییلو د مخالفت درې بنسټیز لاملونه شتون لري، چي
په اسراییلي ټولنه کي د مختلفو نظریا تو او گټو انعکاس کوي.

لومړی، او تر ټولو اصلي جریان، د اسراییلو ادعا ده چي فلسطینیان او عربي نړی نه
شي کولی دهغي یعنی د اسراییل ترڅنگ ژوند وکړي او دا ځکه چي هغوی یوازي د
ویجاړولو غوښتونکي دي. **دوهم** د اسراییلو د گړندی وده کونکي مذهبي - ملتپال نفوس په
مینځ کي عقیده ده چي خدای یهودانو ته د فرات څخه تر مدیترانې پورې د ټولې ځمکي
ژمنه کړي ، په شمول د ټول فلسطین یعنی خدای اسراییل ته د ځمکي دا حدود ورسپارلی
دي . مور په دې وروستیو کي د دې ایډیالوژی په اړه لیکلي، دا په گوته کوي چي دا د نن

ورځي واقعتونو سره نږدې له (2,600) کاله دی. **دریم** اسراییل د خپل روان اشغال سره مستقیم مادي لاسته راوړنه ترلاسه کړي، داسراییل موخه دا ده چې د سیمې د تازه اوبو زیرمو، ساحلي زونونو، ساحلي طبیعي گازوزیرمو، سیاحتی ځایونو، او د میشت ځایونو لپاره د ځمکې کنټرول څخه گټه پورته کړي.

دا بیلا بیل انگیزې د اسراییلو په دوامداره مداخله کې یوځای شوي. بیا هم په انفرادي توگه یا دیوې کڅوړې (package) په توگه اخیستل شوي، اما دوی د دوه دولتونو حل سره د اسراییل مخالفت توجیه کولو کې پاتې راغلي، یقیناً د نړیوال قانون او عدالت له نظره نه، مگر حتی د اسراییلو د خپل امنیت یا محدود اقتصادي گټو په اړه هم نه.

د ملي امنیت په اړه د اسراییل ادعا په پام کې ونیسئ، لکه څنگه چې پدې وروستیو کې د سېتمبر په (27) په ملگرو ملتونو کې د لومړي وزیر **بنیامین نتنیا هو** لخوا تکرار شوي. **نتنیا هو** د فلسطین اداره او په ځانگړې توگه ولسمشر **محمود عباس** تورن کړ چې "د اسراییلو دشتون او دځان ددفاع د حق په وړاندې د ډیپلوماتیکو جگړو په دوام کې دوام لري."

د **نتنیا هو** له وینا وروسته، د اردن د بهرنیو چارو وزیر **ایمن سفادي**، د فلسطین د لومړي وزیر **محمد مصطفی** تر څنګ ولاړ، په یوه خبري کنفرانس کې **نتنیا هو** ته ځواب ورکړ: مور ټول دلته په عربي نړۍ کې داسې سوله غواړو چې په هغه کې اسراییل په سوله او امنیت کې ژوند وکړي، د اشغال پای ته رسولو په شرایطو کې د ټولو عربي هیوادونو سره ومنل شي، نور مال شي، د عربي خاورې څخه وتل، د یوه خپلواک، حاکمیت د رامنځ ته کیدو اجازه ورکړي. فلسطیني دولت د «۱۹۶۷» کال د جون په ۴ نېټه ختیځ بیت المقدس د پلازمینې په توگه وټاکه.

وزیر سفادي د مسلمانانو-عربي کمیټې د 57 غړو په استازیتوب خبرې کولې، چې ټول د دوه دولتونو حل په شرایطو کې "د اسراییلو د امنیت تضمین کولو ته چمتو دي". وزیر **سفادي** د فلسطین له لومړي وزیر سره یوځای، د سیمې د سولې وړاندیز، د **نتنیا هو** د نه ختمیدونکي جنگونو بدیل وپاله.

د دې کال په پیل کې، د «2024» کال د می په میاشت کې د بحرین اعلامیه د «22» غړو هیوادونو په استازیتوب د عربي اتحادیې د شورا د 33مې منظمې غونډې په ترڅ کې بیا تکرار شوه:

مور په نړیواله ټولنه غږ کوو چې د سولې د پروسې د پرمخ بیولو لپاره د دوه دولتي حل پر بنسټ د عادلانه او هر اړخیزې سولې د ترلاسه کولو لپاره خپل مسوولیتونه په غاړه واخلي، کوم چې د ختیځ بیت المقدس د پلازمینې په توگه د یو خپلواک فلسطیني دولت په توگه شتون لري. د (1967) کال د جون په څلورمه، د نړیوال مشروعیت او د

عرب سولې نوبت په گډون د تاسیس شویو مآخذونو سره سم د اسراییلو تر څنګ په امنیت او سوله کې ژوند کولی شي.

د سولې لپاره ډیری عربي او اسلامي بیانات، په شمول د اسلامي همکاریو سازمان (OIC) په شمول، چې ایران یې په مکرر ډول لاسلیک کوونکی دی، د (2002) کال د بیروت د عربي سولې نوبت ته اشاره کوي - چېرې چې عربي هیوادونو لومړی د سیمې د جوړولو لپاره د چمتووالي وړاندیز وکړ. د دوه دولتونو د حل په چوکاټ کې له اسراییلو سره اړیکې. نوبت اعلان وکړ چې سوله د فلسطین، سوریې او لبنان له اشغال شویو سیمو څخه د اسراییلو د وتلو پر بنسټ ولاړه ده.

اسراییل ادعا کوي که څه هم عربي هیوادونه او ایران سوله غواړي، حماس نه کوي او له همدې امله اسراییل ته گواښ کوي. دلته دوه مهم ټکي شتون لري. **لومړی**، حماس د دوه دولتي حل لاره، اوه کاله مخکې، د دوی د «2017» په منشور کې ومنله. "حماس د (۱۹۶۷) کال د جون د څلورمې نېټې سره سم د یو بشپړ خپلواکه او خپلواکه فلسطیني دولت جوړول، چې بیت المقدس یې د پلازمینې په توګه ګڼل کیږي، د کډوالو او بی ځایه شویو خپلو کورونو ته د بیرته ستندیدو سره، چې دوی یې شړل شوي دي، د یوه خپلواک او خپلواک دولت په توګه ګڼي. دملي اجماع فورمول.» سرب کال یوځل بیا حماس د ۱۹۶۷ کال په سرحدونو کې د فلسطیني دولت په بدل کې د بې وسلې کولو وړاندیز وکړ. اسراییلو په بدل کې د حماس سیاسي مشر او د اوربند مذاکره کوونکی اسماعیل هنیه وواژه.

دوهم، حماس د یو واحد لوبغاړی په توګه ډیر لري دی. حماس له بهر څخه په پیسو او وسلو پورې اړه لري، په ځانګړې توګه د ایران څخه. د ملګرو ملتونو د امنیت شورا تر څارنې لاندې د دوه دولتونو حل پلي کول به د غیر دولتي لوبغاړو بې وسلې کول او د اسراییلو او فلسطین لپاره دوه اړخیز امنیتي ترتیبات شامل وي، د نړیوالو قوانینو او د ICJ د وروستي حکم سره سم، چې ایران د ملګرو ملتونو په عمومي غونډه کې په حق کې رایه ورکړه. مجلس.

دا چې حماس د اسراییلو د بې کفایتۍ یو عذر دی، نه یو ژور لامل دا دی چې نتانیا هو په تاکتیکي توګه د حماس سره په تیرو کلونو کې په خاموشۍ سره د ویشلو او فتح کولو ستراتیژۍ کې ملاتړ کړی دی. د نتانیا هو هڅه دا وه چې د فلسطین د مختلفو سیاسي ډلو د یووالي مخه ونیسي ترڅو د فلسطین اداره د یو فلسطیني دولت د جوړولو لپاره د ملي پلان جوړولو مخه ونیسي. د لسيزو راهیسې د نتانیا هو د سیاست ټوله نقطه دا وه چې د هر ډول دلیل په کارولو سره د فلسطین دولت رامینځته کیدو مخه ونیسي.

اسراییل او د هغه ملاتړي اکثر ادا کوي چې په 2000 کې د کمپ ډیویډ ناکامي دا ثابتوي چې فلسطینیان د دوه دولتونو حل ردوي. دا ادعا هم سمه نه ده. لکه څنګه چې د ډیری لخوا مستند شوي، په شمول د کلینټن ای سویشیر په خپل دقیق حساب کې د کیمپ ډیویډ په اړه حقیقت: د مینځني ختیځ د سولې پروسې د سقوط په اړه ناڅرګنده کیسه، په 2000 کې د کمپ ډیویډ خبرې اترې د بل کلنټن د وروستي دقیقې چلند له امله ناکامي

شوی. د معاملي جوړول، د اسرايلو د هغه وخت د لومړي وزير ايهود بارک سياسي بزدلی سره يوځای د اوسلو د تړون له مخې د اسرايلو مکلفيتونو ته درناوی کې پاتې راغلی.

لکه څنگه چې په کمپ ډيويد کې وخت تير شو، کلنټن يو بي ايمان دلال و، لکه څنگه چې په بنکاره ډول د اسرايل پلوه متحده ايالاتو مذاکره کونکي وو، چې د 4 جون 1967 د سرحدونو په اړه يې د فلسطين د قانوني ادعا له منلو څخه انکار وکړ، او په ختيځ بيت المقدس کې د خپل پلازميني په اړه د فلسطين د حق په اړه ځنډونه. "وروستی وړانديز" چې په ناڅاپي ډول د اسرايلو او د دوی د امریکايي ملاتړو لخوا په فلسطينيانو باندې فشار راوړل شوی و، د فلسطين اساسي حقونه خوندي نه کړل، او نه هم فلسطينيانو ته وخت ورکړل شو چې د بدیل وړانديزونو سره د غور کولو او ځواب ووايي. فلسطينيان بيا د خبرو اترو د ناکامی لپاره د امریکايانو او اسرايلو لخوا په دروغو تورن شول.

اسرايل په خپل سرنوشت دوام لري ځکه چې په دې باور دي چې د متحده ايالاتو غير مشروط ملاتړ لري. د څو لسيزو د پراخو کمپاينې مرستو او کلکو لايونو له لارې، په متحده ايالاتو کې د اسرايلو لابي نه يوازې په کانگرس کې رايې کنټرولوي، بلکې په هره اداره کې يې د صهيونيستانو په لوړو پوستونو کې ځای پر ځای کړی دی. بيا هم په فلسطين او لبنان کې د اسرايلو د وحشت له امله، د اسرايلو لابي د امریکا په مرکزي ټولنه کې د داستان او رايو د کنټرول توان له لاسه ورکړی دی.

ترمپ، بايدن او نتانياهو ټول په دې باور وو چې اسرايل کولی شي "دا هرڅه ولري" - لوی اسرايل او د عربي دولتونو سره سوله، پداسې حال کې چې د فلسطين دولت بندول - د متحده ايالاتو په منځگريټوب د عادي کولو پروسې له لارې. د ابراهيم تړون (چې د بحرين او متحده عربي اماراتو سره د اسرايلو ډيپلوماټيکي اړيکې رامینځته کړي) د اسرايلو او سعودي عربستان د سلطنت تر مينځ د اړيکو د عادي کولو لپاره د رول ماډل و. دا کړنلاره تل متعصبه وه (لکه څنگه چې هدف يې د فلسطين دولت بندول وو) مگر اوس يقينا فريب دی. د سعودي عربستان د بهرنيو چارو وزير د اکتوبر په دوهمه په فايننشيل ټايمز کې په خپله ليکنه کې روښانه کړه چې دوه دولتونو حل يوازینی لاره د سولې او ثبات لپاره ده. نور مال کول "

د دوه دولتونو حل يوازې يو مثالی نه دی. دا د فلسطين، اسرايلو او د سيمې د اوږدمهاله امنيت د تا مينولو يوازینی گټوره لاره ده. غير کنټرول شوي ټيټې د پراخي جگړې د جوړولو ځنډونه دي. په لبنان کې، موږ دا په لومړي سر کې شاهدان يو. سوله د اشغال او کرکې پر بنسټ نه شي جوړېدای. د اسرايلو لپاره ريښتيني امنيت د فلسطين د خلکو د مشروع حقونو په رسميت پيژندلو سره راځي.

د دوو دولتونو د حل په وړاندې د اسراییلو روان متقابل مخالفت، چې په دې وروستیو کې د کنیست د رایو له لارې تکرار شوی، د اسراییلو د خپل امنیت لپاره تر ټولو لوی خطر ګرځیدلی دی. اسراییل اوس د نړیوالې ټولنې لخوا تقریباً په بشپړ ډول ګوښه شوی او د سیمه ایزې جګړې په پراخیدو سره له جدي اقتصادي او نظامي ګواښونو سره هم مخ دی. د راپورته کیدونکي اقتصادي ګډوډۍ یوازې یو شاخص په توګه، د اسراییلو د کرډیټ درجه لا دمخه راټیټه شوې، او اسراییل احتمال لري چې ډیر ژر د اوږدې مودې اقتصادي پایلو سره د خپلې پانګوونې درجې کرډیټ درجه له لاسه ورکړي.

او نه هم د اسراییلو تاوتریخوالی د خپل افراطي لید لپاره د متحده ایالاتو امنیت یا د متحده ایالاتو ګټو ته خدمت کوي، او د امریکا خلک د اسراییلو د افراطیت مخالفت کوي. د اسراییل لابي احتمال لري چې خپل ګرفت له لاسه ورکړي. د متحده ایالاتو عامه او د متحده ایالاتو ژور دولت دواړه ډیر احتمال لري چې د اسراییلو لپاره خپل غیر مشروط او غیر مشروط ملاتړ بیرته واخلي.

سولې عملي عناصر په لاس کې دي، لکه څنګه چې مور په دې وروستیو کې په تفصیل سره تشریح کړل. امریکا کولای شي چې سیمه له یوې احتمالي ګډوډۍ او نړۍ د سترو قدرتونو له احتمالي نړیوالې جګړې څخه وژغوري. امریکا باید په ملګرو ملتونو کې د فلسطین د غړیتوب له ویتو څخه لاس واخلي او د ملګرو ملتونو د امنیت شورا تر څارنې لاندې د دوه دولتې حل لارې د پلې کېدو ملاتړ وکړي او د عدالت او نړیوالو قوانینو پر بنسټ د اسراییلو او فلسطینیانو د متقابل امنیت په تطبیق سره

ددې مقالې د لیکوالو په اړین څو کرښې :

جیفری ډي ساکس د پوهنتون پروفیسور او د کولمبیا په پوهنتون کې د پایداری پراختیا د مرکز رییس دی، چېرته چې هغه له 2002 څخه تر 2016 پورې د ځمکې انستیتیوت ته لارښوونه کړې. هغه د ملګرو ملتونو د دوامداره پراختیا د حل شبکې رییس او د ملګرو ملتونو د براد باند کمیسیون کمیشنر هم دی. د پراختیا لپاره. هغه د ملګرو ملتونو د دريو سکرتر جنرالونو مشاور پاتې شوی، او دا مهال د سرمنشي انتونیو ګوتیریس لاندې د SDG مدافع وکیل په توګه دنده ترسره کوي. ساکس په دې وروستیو کې د "یوه نوې بهرنۍ پالیسي: د امریکا د استثناییزم څخه بهر" (2020) لیکوال دی. په نورو کتابونو کې شامل دي: "د نوي امریکایي اقتصاد جوړول: سمارت، عادلانه، او پایښت" (2017) او "د دوامدار پرمختګ عمر"، (2015) د بانکي مون سره.

جیفری ډي ساکس

سيپيل كرايه **Sybil Fares** په SDSN كې د منځني ختيځ د پاليسي او دوامدار
پرمختگ متخصص او مشاور دی

Sybil Fares

په درناوی **«09-10-2024»** -----